

Dr. BURCU KUZUCU YAPAR

**TÜRK HUKUKUNDA
KAMU ALACAKLARINI GÜVENCE
ALTINA ALAN ÖNLEMLER**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

KAMU ALACAĞI KAVRAMI VE KAMUSAL NİTELİKLİ BORÇ İLİŞKİSİNİN TARAFLARI

1. KAMU ALACAĞI KAVRAMI	5
1.1. Kamu Alacağı ile Vergi Alacağı Ayrımı	10
1.2. Kamu Alacakları ile Özel Alacaklar Arasındaki Farklar	11
1.3. Kamu Alacakları ile Kamunun Özel Alacakları Arasındaki Farklar	16
1.4. Kamu Alacaklarının Güvence Altına Alınmasının Nedenleri	17
2. KAMU ALACAKLARININ TÜRLERİ.....	21
2.1. Alacak Hakkının Kime Ait Olduğu Bakımından Kamu Alacakları	21
2.2. 6183 Sayılı Kanun'dan Yararlanma Hakkına Göre Alacaklar	23
2.3. Nitelikleri Bakımından Kamu Alacakları	23

2.3.1. Asli Kamu Alacakları	23
2.3.1.1. Vergi, Resim ve Harçlar	24
2.3.1.2. Vergi Cezaları	28
2.3.1.3. Ceza Tahkik ve Takiplerine Ait Yargılama Masrafları	30
2.3.1.4. Para Cezaları	31
2.3.1.5. Ek Mali Yükümlülükler	32
2.3.2. Ferî Kamu Alacakları	32
2.3.2.1. Tecil Faizi	33
2.3.2.2. Gecikme Zammı	35
2.3.2.3. Gecikme Faizi	35
2.3.2.4. Haksız Çıkma Zammı	36
2.3.2.5. Pişmanlık Zammı	39
2.3.3. Kamu Hizmetlerinin Yapılmasından Doğan Kamu Alacakları	40
2.3.4. İdari Sözleşmelerden Doğan Kamu Alacakları	43
2.3.5. Takip Giderlerinden Oluşan Kamu Alacakları	44
2.3.6. Özel Kanunlarda Tahsili Emval Kanunu'na Göre Tahsil Edileceği Öngörülen Alacaklar	46
2.3.7. Özel Kanunlarında 6183 Sayılı Kanun'a Göre Tahsil Edileceği Düzenlenen Alacaklar	48
2.3.7.1. Parafiskal Gelirler	50
2.3.7.2. Ecrimisiller	52
2.3.7.3. Şerefiyeler ve Harcamalara Katılma Payları	53
2.3.7.4. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Alacakları	55
2.4. Devlet, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin 6183 Sayılı Kanun'un Kapsamı Dışında Kalan Alacakları	56
3. KAMUSAL NİTELİKLİ BORÇ İLİŞKİSİNİN TARAFLARI	59
3.1. Kamu Borçlusu	60
3.1.1. Vergi Mükellefi	61
3.1.2. Vergi Sorumluları	63

3.1.3. Kefiller	67
3.1.4. Mirasçılar	68
3.1.5. Tüzel Kişiler	68
3.1.5.1. Özel Hukuk Tüzel Kişileri.....	69
3.1.5.1.1. Kâr Amacı Gütmeyen Özel Hukuk Tüzel Kişileri.....	69
3.1.5.1.2. Kâr Amacı Güden Özel Hukuk Tüzel Kişileri..	71
3.1.5.2. Kamu Hukuku Tüzel Kişileri	74
3.1.6. Tüzel Kişiliği Olmayan Kuruluşlar.....	74
3.1.7. Yabancı Kişi veya Kurumların Temsilcileri.....	75
3.1.8. Kanuni Temsilciler.....	76
3.1.8.1. Küçük ve Kısıtlı Gerçek Kişilerin Kanuni Temsilcileri.....	78
3.1.8.2. Tüzel Kişilerin Kanuni Temsilcileri.....	79
3.1.9. Limited Şirket Ortakları	79
3.1.10. Diğer Kamu Borçluları	80
3.2. Kamu Alacaklısı.....	80
3.2.1. Devlet	82
3.2.2. İl Özel İdareleri.....	83
3.2.3. Belediyeler	83
3.2.4. Diğer Kamu Alacaklıları	84

İkinci Bölüm

KAMU ALACAKLARININ GÜVENCE ALTINA ALINMASINDA TEMİNAT İSTEME, İHTİYATİ HACİZ VE İHTİYATİ TAHAKKUK ÖNLEMLERİ

1. TEMİNAT İSTEME	87
1.1. Teminat İstenmesinin Nedenleri	90
1.1.1. Vergi Ziyayı ve Kaçakçılık Halleri	90

1.1.2. Kamu Borçlusunun Türkiye’de İkametgâhının Bulunmaması Hali	95
1.2. Teminat İsteme Yetkisi.....	98
1.3. Teminat İstenecek Olanlar ve İstenecek Teminat Tutarı.....	99
1.4. Teminat İsteme Usulü ve Süresi.....	100
1.5. Teminat Olarak Kabul Edilen Unsurlar	102
1.5.1. Nakdi Teminat Unsurları	103
1.5.1.1. Para	103
1.5.1.2. Bankalar ve Özel Finans Kurumları Tarafından Verilen Süresiz Teminat Mektupları	105
1.5.1.3. Devlet İç Borçlanma Senetleri.....	107
1.5.1.4. Hükümetçe Belli Edilecek Milli Hisse Senetleri ve Tahviller.....	108
1.5.2. Aynı Teminat Unsurları.....	108
1.5.2.1. Kamu Borçluları veya Borçlular Lehine Üçüncü Kişiler Tarafından Gösterilen Mallar	109
1.5.2.2. Teminat Hükümünde Olan Eşyalar	109
1.5.3. Şahsi Kefalet	113
1.5.3.1. Şahsi Kefaletin Niteliği ve Kefilde Aranacak Nitelikler.....	114
1.5.3.2. Şahsi Kefili Takip Usulü	115
1.5.3.3. Şahsi Kefilin Rücu Hakkı	116
1.6. Teminatın Tamamlattırılması veya Başka Teminat İstenmesi..	116
1.7. Teminatın Borçlu Tarafından Değiştirilmesi.....	117
1.8. Teminatın Korunması ve Nemalarının Durumu.....	119
1.9. Teminatın İadesi.....	121
1.10. Teminat İstenmesinin Taraflar Açısından Sonuçları.....	122
1.11. Teminat İstenmesine Karşı Başvuru Yolları.....	125
2. İHTİYATİ HACİZ.....	127
2.1. İhtiyati Haciz Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	127
2.2. İhtiyati Haciz Uygulamasının Nedenleri	130

2.2.1. Teminat İstenmesini Gerektiren Hallerin Bulunması	131
2.2.2. Borçlunun Belirli Bir İkametgâhının Olmaması.....	134
2.2.3. Borçlu Kaçmışsa veya Borçlunun Kaçması, Mallarını Kaçırması ve Hileli Yollara Sapması İhtimalleri Varsa.....	136
2.2.4. Borçlunun Teminat ya da Kefil Göstermemesi veya Gösterilen Kefilin Kabul Edilmemesi.....	137
2.2.5. Mal Bildirimine Çağrılan Borçlunun Süresinde Mal Bildiriminde Bulunmaması ya da Eksik Mal Bildiriminde Bulunması	138
2.2.6. Borçlu Hakkında Para Cezası Gerektiren Bir Fiil Nedeniyle Kamu Davası Açılması.....	139
2.2.7. Borçlunun İptal Davasına Konu Olabilecek Hükümsüz Tasarruflarının Bulunması.....	142
2.3. İhtiyati Haciz Uygulanma Süreci.....	143
2.4. İhtiyati Haczin Sonuçları.....	147
2.4.1. Kamu Alacaklısı Bakımından İhtiyati Haczin Sonuçları	148
2.4.2. Kamu Borçlusunu ve Üçüncü Kişiler Bakımından İhtiyati Haczin Sonuçları.....	150
2.5. İhtiyati Haczin Kaldırılması.....	151
2.6. İhtiyati Hacze İlişkin Başvuru Yolları.....	156
2.6.1. İhtiyati Haciz İşlemine Karşı Üst Makama Başvuru.....	156
2.6.2. İhtiyati Hacze Karşı Dava Açılması.....	157
2.6.2.1. İstihkak Davası.....	158
2.6.2.1.1. Borçlunun Elinde Hacedilen Mallara İlişkin İstihkak İddiaları	160
2.6.2.1.2. Üçüncü Şahıs Elinde Hacedilen Mallara İlişkin İstihkak İddiaları	161
2.6.2.2. İptal Davası	163
2.6.2.3. Tam Yargı Davası.....	167
2.7. Genel İcra Hukukunda ve Kamu İcra Hukukunda Yer Alan İhtiyati Haciz Önlemlerinin Karşılaştırılması.....	170
3. İHTİYATİ TAHAKKUK.....	173

3.1. İhtiyati Tahakkuk Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	173
3.2. İhtiyati Tahakkuk Uygulamasının Nedenleri.....	176
3.2.1. Bazı İhtiyati Haciz Nedenlerinin Mevcut Olması.....	176
3.2.2. Kamu Alacağı'nın Tahsiline Engel Olmaya Bağlı Olarak Yapılan İhtiyati Tahakkuk.....	177
3.2.3. Teşebbüsün Muvazaalı Olması ve Gerçekte Başkasına Ait Olduğu Hakkında Delillerin Bulunmuş Olması.....	179
3.3. İhtiyati Tahakkuk Uygulanma Süreci.....	180
3.4. İhtiyati Tahakkuk Uygulanmasının Sonuçları.....	182
3.4.1. Matrahı Belli Olan Vergi, Resim ve Cezalarda İhtiyati Tahakkukun Sonuçları.....	184
3.4.2. Matrahı Belli Olmayan Vergi, Resim ve Cezalarda İhtiyati Tahakkukun Sonuçları.....	185
3.5. İhtiyati Tahakkukun Düzeltilmesi.....	186
3.5.1. Beyannameye Dayanan Tarhiyata Bağlı Olarak İhtiyati Tahakkukun Düzeltilmesi.....	186
3.5.2. Dava Konusu Yapılan Tarhiyatlarda İhtiyati Tahakkukun Düzeltilmesi.....	187
3.6. İhtiyati Tahakkuka Karşı Dava Açılması.....	188
3.6.1. Yetkili Mahkeme ve Dava Açma Süresi.....	189
3.6.2. Dava Nedenleri.....	190
3.6.3. Davanın Tarafları.....	192
3.6.4. Davanın Sonuçları.....	192

Üçüncü Bölüm

KAMU ALACAKLARINI GÜVENCE ALTINA ALAN DİĞER ÖNLEMLER

1. RÜÇHAN HAKKI.....	195
1.1. Rüçhan Hakkı Kavramı.....	195
1.2. Kamu Alacaklarının Hacze İştiraki Halinde Rüçhan Hakkı....	197

1.2.1. Hacze İştirak Talebi ve Reddi.....	200
1.2.2. Kamu İdareleri Arasında Hacze İştirak	201
1.3. Kamu Alacaklarının Rehinli Alacaklar Karşısındaki Durumu	202
1.4. İflas, Mirasın Reddi ve Terekenin Resmi Tasfiyesi Hallerinde Rüçhan Hakkı	206
2. SORUMLULUK MÜESSESESİ VE SORUMLULUK ÇEŞİTLERİ.....	209
2.1. Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu	209
2.1.1. 6183 sayılı Kanun Kapsamında Sorumluluk.....	211
2.1.2. Vergi Usul Kanunu Kapsamında Sorumluluk.....	213
2.2. Kamu Alacağını Kesip Ödemek Zorunda Olanların Sorumluluğu.....	215
2.3. Tasfiye Memurlarının ve Tasfiyeyi Yürütenlerin Sorumluluğu	216
2.3.1. Tasfiyenin İlgili Tahsil Dairelerine Bildirilmesi.....	217
2.3.2. Tasfiye Sonucu Borçların Ödenmesinde Önceliğin Kamu Alacaklılarına Verilmesi.....	218
2.3.3. Tasfiye Halinde Görevli Olanların Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Bu Kişileri Takip Usulü.....	219
2.4. Limited Şirketlerin Kamu Borçlarından Doğan Sorumluluk...	222
2.4.1. Kanuni Temsilciler ile Ortakların Limited Şirket Kamu Borçlarından Sorumluluğunda Takip Sırası.....	227
2.4.2. Limited Şirket Ortaklarının Mirasçılarının Sorumluluğu.....	230
2.5. Vergi Kesenlerin Sorumluluğu.....	230
2.6. Meslek Mensuplarının Sorumluluğu.....	232
2.7. Karnesiz Hizmet Erbabı Çalıştıranların Sorumluluğu.....	234
2.8. Mirasçılarının Sorumluluğu.....	235
2.9. Birleşme, Devir, Bölünme ve Şekil Değiştirme Hallerinde Kamu Alacaklarından Sorumluluk.....	237
2.9.1. Birleşme, Devir, Bölünme ve Şekil Değiştirme	238
2.9.2. Birleşme, Devir, Bölünme ve Şekil Değiştirme Hallerinde Sorumluluk	241

3. KAMU ALACAĞI ÖDENMEDEN YAPILMAYACAK İŞLEMLER.....	243
3.1. Ödeme Zorunluluğu Getirilen Kamu Alacakları	244
3.2. Zorunluluk Kapsamındaki Ödeme ve İşlemler.....	246
3.3. Vadesi Geçmiş Borç Durumunu Gösterir Belge Arama Zorunluluğunun İstisnaları	247
3.4. Kamu Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemleri Yapanların Sorumluluğu	248
4. TAKAS	248
4.1. Takas Kavramının Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	249
4.2. Takasın Şartları.....	251
4.2.1. Karşılıklı ve Muaccel İki Alacak Olmalı.....	251
4.2.2. Mükellefin Borcu Ret İşlemini Yapacak Olan Kamu İdaresine Olmalı	253
4.3. Takas Usulü.....	255
5. TASARRUFUN İPTALİ DAVASI.....	256
5.1. Tasarrufun İptali Davasının Hukuki Niteliği ve Amacı.....	257
5.2. Tasarrufun İptali Davasının Koşulları.....	260
5.2.1. Kesinleşmiş ve Ödenmemiş Bir Kamu Alacağının Var Olması	261
5.2.2. Kamu Alacağının Tahsilinin İmkânsızlaşması	261
5.2.3. İptale Konu Tasarrufların 6183 sayılı Kanun'da Düzenlenen Süreler İçerisinde Yapılmış Olması	263
5.3. Tasarrufun İptali Davalarında Görevli ve Yetkili Mahkeme	264
5.4. Tasarrufun İptali Davasının Tarafları	266
5.4.1. Davacı.....	267
5.4.2. Davalılar	268
5.4.2.1. Borçlu.....	270
5.4.2.2. İptal Konusu Tasarruftan Yararlanan, Kendisine Ödeme Yapılan Kişi Üçüncü Kişiler ve Bunların Mirasçıları	271
5.4.2.3. Kötü Niyetli Üçüncü Kişiler.....	272

5.5. Dava Açma Süresi	273
5.6. Yargılama Usulü.....	275
5.7. Tasarrufun İptali Davasının Kapsamı.....	276
5.7.1. İvazsız Tasarruflar	278
5.7.2. Bağışlamalar	279
5.7.3. Bağışlama Sayılan Tasarruflar.....	280
5.7.3.1. Üçüncü Dereceye Kadar (Bu Derece Dâhil) Kan Hısımları İle Eşler ve İkinci Dereceye kadar (Bu Derece Dâhil) Sihri Hısımlar Arasındaki İvazlı Tasarruflar	281
5.7.3.2. Tasarrufun Yapıldığı Sırada Malın Gerçek Değerine Göre Borçlunun İvaz Olarak Pek Aşağı Bir Fiyat Kabul Ettiği Akitler	283
5.7.3.3. Borçlunun Kendisine veya Üçüncü Bir Kişi Yararına Kaydı Hayat Şartıyla İrat ve İntifa Hakkı Kurduğu Sözleşmeler.....	284
5.7.4. Hükümsüz Sayılan Diğer Tasarruflar.....	285
5.7.4.1. Kamu Borçlusunun Zorunlu Olmadığı Halde Mevcut Bir Borcu Temin İçin Yaptığı Rehinler	286
5.7.4.2. Borca Karşılık Para veya Normal Ödeme Araçlarından Başka Bir Şekilde Yapılan Ödemeler	287
5.7.4.3. Vadesi Gelmemiş Bir Borç İçin Yapılan Ödemeler..	287
5.7.5. Kamu Alacağıın Tahsiline İmkân Bırakmamak Amacıyla Yapılan Tasarruflar.....	288
5.7.6. Tasarrufun İptali Davasının Kapsamına Giren Diğer İşlemler.....	291
5.7.7. Tasarrufun İptali Davasının Kapsamına Girmeyen İşlemler.....	293
5.8. İptal Davasının Hukuki Sonuçları.....	295
6. ORTAKLIĞIN FESHİNİ İSTEME	299
6.1. Ortaklığın Feshinin İstenmesi Şartları	300
6.2. Ortaklığın Takibi Usulü	301

7. KAMU ALACAKLARININ GÜVENCE ALTINA ALINMASINA YÖNELİK SUÇLAR.....	302
7.1. 6183 Sayılı Kanun'un Uygulanmasında Görevli Olanların İşleyebileceği Suçlar.....	303
7.1.1. Sırrın İfşası Suçu	303
7.1.2. Artırmalara Katılma ve Artırmalardan Mal Alma Suçu ..	306
7.1.3. Takdir İşlemlerine ve Kararlara Katılma Suçu	312
7.2. Kamu Borçlularının İşleyebilecekleri Suçlar.....	314
7.2.1. Kamu Alacağı'nın Tahsiline Engel Olma Suçu	314
7.2.2. Mal Bildiriminde Bulunmama Suçu	316
7.2.3. Gerçeğe Aykırı Mal Bildiriminde Bulunma Suçu	319
7.2.4. Mal Edinme ve Artmalarını Bildirmeme Suçu	321
7.2.5. İstenecek Bilgileri Vermeme Suçu.....	323
7.3. Üçüncü Kişilerin Kamu Borçlusuna Ait Ellerinde Bulundurdukları Malları Bildirmemesi Suçu	327
SONUÇ	329
EKLER.....	341
KAYNAKÇA	347